

Основні психологічні моменти під час досудових інтерв'ю

Вступна фаза

Під час цієї фази відбувається **безпосереднє знайомство з дитиною**, пояснення її мети зустрічі та ролі осіб, які проводять опитування, а також встановлення контакту з нею.

Розмову з дитиною – незалежно від віку – **слід починати з нейтральних, безпечних тем**, пам'ятаючи при цьому, що вступна фаза не може тривати занадто довго. Дітей дошкільного та молодшого шкільного віку можна, наприклад, запитати про улюблену гру, телепрограму, улюблені страви. Якщо предметом справи є проблеми, пов'язані з функціонуванням сім'ї, то під час вступної фази слід уникати тем, пов'язаних з нею.

Під час вступної фази необхідно встановити, **чи дитина в змозі відрізнити правду від брехні** та ознайомити її з обов'язком говорити правду.

На вступному етапі необхідно спробувати з'ясувати, **якою інформацією щодо обставин справи володіє дитина**.

Фаза вільної розповіді

На цій фазі **дитина** - жертва чи свідок **має розповідати про хід подій вільно**, у своєму темпі, згідно з послідовністю згадуваного змісту.

Важливо ініціювати вільну розповідь таким чином, щоб **дитина знала, чого ми від неї очікуємо**: «Розкажи мені про те, що трапилося. Я знаю, що це важко зробити. Розкажи все від початку. Скажи про все, що пам'ятаєш, усе є важливим». Дитину, яка розповідає про подію або низку обставин у формі вільного викладу подій, не слід перебивати, навіть якщо вона відхиляється від суті справи чи вводить розгалужені побічні лінії. Не слід також виправляти її, уточнювати її висловлювання або їх коригувати, порівнювати з інформацією, яка відома з інших джерел. Це може обмежити свободу подальшого викладу подій, заважати у висловлюванні думок або змінити порядок окремих згадуваних елементів.

У випадку дітей дошкільного віку або школярів із затримкою у розвитку на цій фазі опитування **можна використати папір і олівці**. Вони полегшують дитині надання інформації, яку важко передати словами.

Фаза детальних запитань

Метою особи, що проводить опитування, на цьому етапі є **доповнення викладу подій**, здійсненого дитиною під час фази вільної розповіді, та їх впорядкування для з'ясування обставин справи.

На початку фази детальних запитань **рекомендуються такі відкриті питання**: «Що ти ще пам'ятаєш про подію..? Що ще сталося...?». При цьому слід нагадати дитині, що якщо вона не в змозі відповісти на поставлене таким чином запитання, вона повинна сказати «не знаю» або «не пам'ятаю».

Питання, які починаються зі слова «чому», можуть також сприйматися дитиною - свідком чи жертвою як критичні, викликати почуття провини, пробуджувати захисні реакції з огляду на схильність до виправдання своєї поведінки. Тому, замість запитання: «Чому ти злякався/злякалась?», **слід запитати: «Що тебе налякало?»**

Важливо також **уникати запитань, які можуть викликати почуття провини**, відповідальності дитини за події або їх перебіг, а також оцінки дитини та її поведінки.

Категорично **не рекомендується запитувати дітей про те, чому вони не захищалися від злочинця** такими способами, які є очевидними й ефективними для дорослих. Наприклад, чому не перестала з ним спілкуватись?

Заклучна фаза

Під час заключної фази опитування у дітей, як правило, спостерігається певне розслаблення. Однак буває так, що дитина після свідчень є нервовою, неспокійною з огляду на наслідки своїх висловлювань, їхню оцінку та свою роль у наступних стадіях провадження у кримінальній справі. **Слід дати їй час заспокоїтися**, показати, що її емоції є зрозумілими, похвалити за зусилля, навіть якщо її показання не містили суттєвої для даної справи інформації.

Не хваліть дитину за зміст її висловлювань, але **подякуйте за зусилля при дачі показань**; покажіть ваше розуміння, що це було важко робити. Постарайтеся розвіяти її побоювання та помилкові переконання. Скажіть, що відбуватиметься після бесіди.

Наприкінці **слід поговорити з дитиною на нейтральні, емоційно необтяжливі теми**. Можна, наприклад, запитати про плани на канікули або вихідні. Це сприятиме зниженню напруги дитини.

Цей проект створено Громадською організацією Dignity Online завдяки отриманому гранту від Фонду дитячої стійкості: розвиток спроможності та фінансування українських організацій громадянського суспільства (Children's Resilience Fund: Providing Capacity Building and Funding to Ukrainian Civil Society Organisations) в Україні. Програма реалізується Crown Agents Ukraine та Integrity Action. Зміст матеріалу не обов'язково відображає погляди Integrity Action та Crown Agents in Ukraine.